

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

Fort Puma a Kuga jsou vozi kategorie SUV, do kterých se dobře nasedá a řidič má přehled odění před sebou.

Fort Puma, zaujme svou kompaktností a větší Kuga s variabilním zavazadlovým prostorem je navíc k dispozici s hybridním pohonem.

Rezervujte si dvoudenní testovací jízdu na fortskladem CZ.

Dobrý den, mnou se Bára Sochorova a jsem editorkou dnešního dílu podkázty 559 o duchodových změnách.

Stejně jako další epizody i tuhle jsem během editování slyšela mnoho krát, tento kráčest krát.

A po každé mě dostane jak nakonec hlad cepline a skvílezní a baví měji slyšet třeba i na podesáté. To všechno díky práci celého týmu, pečlivé rešerši i sound designu.

Pokud si poslech našich epizod taky užíváte, podpořte nás a dejte nám hlas na podkázty roku CZ.

Děkujeme.

50 níci, 40 níci i 30 níci v Česku sčítají jak jejich životy ovlivní duchodová reforma, omlášená vládou. Změnit se má výpočet více penzí, i věk odchodu do duchodu, sprísni se podmínky pro odchod do předčasné penze, na pojistném si budou muset připlatit živnostníci.

Odborníci se schodují, že český penzíní systém nutně potřebuje razantní proměnu.

Míří, ale kroky představené vládou s právným směrem?

Jde o skutečnou reformu?

A může být změna duchodových pravidel trvalá a funkční, když její mu zavedení nepředcházela celospolečenská debata?

Je pondělí 15. května.

Tady Jelenka Kabrhelová a pětšadesátdevět. Spravodajský podkast se znam správ.

Profesor Martin Potůček, odborník na veřejnou politiku s fakulty sociálních věd univerzity Karlovy.

Dobrý den.

Dobrý ráno.

Pane profesore, vysedlouhodobě zabýváte veřejnou a sociální politikou, věnovalste se i studiu duchodových systémů a penzíních reform.

Sam jste předsedal odborné komisy pro duchodovou reformu letech 2014. až 2017.

Jak hodnotíte ten návrh, který představila současná vláda?

Konečně se něco děje.

Děje se to po obdobích, kdy jako by problém duchodového systému neexistoval.

Bylo to zejména v té době, kdy jedna vláda končí a druhá začíná.

Ale i když současná vláda začala, tak býto přece jenom trvalo delší dobu, než dostěla k nějakým rozhodnutím.

Já tomu rozumím, v koalici se vládne vždycky obtížněj, než když je vláda jednobarevná.

Nicméně, největší problém vidím v tom, že ta vláda se zavázala, že navrhne duchodovou reformu na základě široké celospolečenské diskuse.

Dnes máme na stole to celhat důležité změny z letiska budoucího vývoje duchodového systému a bohužel, kte celospolečenské diskusy zatím nedošlo.

My chceme, aby lidé ve stáří měli důstojný život, ale to se netýka pouze současných seniorů.

Ale skutečně i těch další generací, dětí a vnuků, což kdybychom zachovali ten současný systém, tak by toto nenastalo i když tě lidé budou celý život pracovat.

My jsme neudělali to, že bychom všechno stavili novina zelné louce.

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

Jsme vzali ty dobré věci, které byly odpracovány, na které byla odborná i celospolečenská zhoda. A na základě těch, kteří jsme stavili dále navrhové reformy, které budu za chvíli konkrétní představat.

Věk odchodu do penze se má automaticky měnit podle doby dožití tak, aby lidé měli výhled strámit v důchodu jedna dvacet a půl roku.

Konkrétní věk by pro padesátníky každoročně aktualizoval statistický v roku.

Rus penzí má být v dalších letech pomalejší přírům, má mimo jiné pomoci častější odvádění po istného přípráci na dohodu a zvýšení minimálních odvodů lidí samostatně výdělečně činí.

Spřísní se ale také podmínky pro předčasný důchod. Nově bude podmínkou odpracovat minimálně 40 let.

A považujete, ten návěř za skutečnou reformu ide dostatečně daleko, nebo je to jenom stabilizace toho současného velmi komplexního složitého systému, který kvůli blížící mu se přichodu těch silných ročníků do důchodu začne podle expertů narážet na své limity někdy po roce 2030.

Není to skutečná důchodová reforma. Oto, i jsme se v naší zemi pokoušeli, bylo ustaveno od roku 2000 celkem osm důchodových komisí, které přicházeli a odcházeli.

A souhlasím s těmi, kteří říkají, že dnes už jsme bohužel tak daleko v tom vývoji, jak zlediska stavu veřejných financí,

taky zlediska architektury toho našeho důchodového uspořádání.

Čas na dobrou, dobře promyšlenou a po desetě letí fungující reformu důchodového systému, tak jako mají například ve Švédsku a v některých jiných zemi už vypršel.

Takže to, k čemu dnes tě, kteří rozhodují, nejsou nuceňi, nejsou jenom dílčí upravy a navíc upravy, u kterých si tím, jak byli ty návrhy připravovány, nemůžeme být jistě, že za dva, za tři, za pět let budou opravovány,

což se v minulosti několikrát stalo právě proto, že ta příprava nebyla dostatečná a nebyla také dobře vykomunikovaná.

Než se pustíme do toho obsahu, co v té reformě je ještě taková malá odbočka čím vysito, pané profesore, vysvětlujete, že dosud v České republice žádná snaha o reformu penzinního systému neuspila je to neschopností politiku

to téma prosadit nebo i nedostatkem poptávky ze strany veřejnosti?

Základní problém je v tom, že tak, jak se dnes rozhoduje o důležitých problémech, tak je to dáno a určeno především čtyřletým politickým ciklem.

Byly tady pokusy o nastavení strategické dimenzé vládnutí.

Je třeba říci, že ten první a vlastně jediný pokus byl realizovan v době apoziční smluvy, kdy premiérem byl Milož Zemán,

ale to byl jediný vážnější pokus, po kterém zůstalo řekl bych celá řada dosud inspirujících námětů, co dělat ve strategické dlouhodobější perspektivě, ale ta praktická politika je nevzala vážně.

Pojďme se tedy podívat na to, co je nastole teď v té navrhované reformě.

Media informují o tom, že se nejvíraznějí dotkné generace současných padesátníků a těch, kteří jsou mlačí, jak ty změny v systému penzí pocítí.

Obecně vzato to, co teď vláda navrhuje, je směns změn duchodového systému, které vřele podporují a také dalších návrhů, se kterými nemohu souhlasit.

Pojďme to vzít od těch, které podporujete.

Tak velmi se mi líbí možnost zdílení vyměřovacích základů manželů.

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

To znamená, že když spolu dospělí lidé žijí, vychovávají děti, tak většinou je to tak, že spíše žena se nemůže z důvodu péče o ty děti více uplatnit na trochu práce ve srovnání s mužem.

Vstává se, psali nám občané, které ženy, že manžel poté, co děti vyletli z hnízda, tak se rozvedl a ta jeho původní partnerka manželka nakonec měla právě z tohoto důvodu výrazněji vyšší důchod a považovala to za nespravedlivé.

To řešení, které je v tuto chvíli navrhováno dobrovolně umožní partnerům, který manželům, já si myslím, že by to mohlo být umožněno i partnerům zdílet vyměřovací základy za každý rok, což by znamenalo, že by do důchodu v určitém kalendářním roce díla za počítána ideální polovina všech pracovních příjmů obou manželů.

Čili by se férovi o to podělili.

Ano.

Tak to jsme probrali jeden bod s těch se, kterými jsou zníté, jsou tam ještě další?

Určitě je velmi dobré, že nakonec sáhla tato spíše pravicově orientovaná vláda i do vosího hnízda v podobě zvýšení minimálního výpočtového základu pro příspěvky osob, samostatně výdělečně činných do sociálního pojištění.

To je bolavý problém důchodového systému vznikl v době, kdy vláda měla stejně vysoko do žlabu jako ta současná,

a přitom chtěla udělat něco pro podnikatele tak jim prostě srubla sociální příspěvky

a nebrala vůbec do úvahy, jaké to bude mít a má to dlouhodobé negativní efekty ve výběru sociálního pojištění.

Takže to je skutečně 5 minut po 12. a zatím to nevypadá, že je na tom úplná zhoda poněvať s těch podkladů, které jsem měl k dispozici.

V jednom se navrhuje zvýšení ze čtvrtiny na 400% minimální mzdy,

zatím co v jiném podkladu je ambice, aby nakonec ta povinná minimální výše dosáhla minimální mzdy.

Takže to jsou ještě velké rozdíly v tom, jak řekneme, fůvozovka tvrdý nebo měkky bude tento dopad na podnikatele.

A máme tam ještě nějaké další pory?

No ještě asi je.

Ne, skutečně, pokud o takové ty, nechci říct kosmetické, docela důležité, ale spíše dílčí úpravy, toho, jak funguje důchodový systém, tak bych dál v dnešním ministerstvu práce jedničku, až na to, že tam jsou pak ty se, kterými hodně nesouhlasím.

Tak pojďme jenom stručně vymenovat ty se, kterými souzníte, a pak jdeme na to, co je kritické.

Tak konečně se dospěl k rozhodnutí, že potřebná doba pojištění, která byla protismyslně v minulosti, zvýšena na pětá 30 let povinného pojištění, je snížena na pětá 20 let.

My jsme byli extrém právě v tom zínárodním srovnání z hlediska delky toho pojištění.

Co se mi také líbí, je, že se zvýší garantovaná minimální výše důchodu.

Nevím, jestli je obecně známo, ale ten nejníší důchod je dnes respektive v letošním roce 4810 korun.

Většina těch důchodových systémů, v těch dobré fungujících zemích,

zaručuje skutečně alespoňto minimum, které umožní důchodcům to, co nazýváme důstojným životem.

Takže pokud pojištěnec přispíval do sociálního pojištění 305 a více let, tak se mu zvýší, budeli tento návrh přijat minimální příjem na 880 korun v letošních cenách.

To znamená na 20 % průměrné mzdy a to považují samozřejmě také za dobré opatře.

Další změna, která směřuje k rodičům pečujícím u děti,

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

zvýší se bonifikace péče o děti, fokamžiku, kdy on je pečujete doma a nemůžete pracovat, ale i při péči o osoby vyžadující individuální péči v romácnosti.

Takže to je také věc, která si zaslouží pochvány.

Další změna, klepšímu je prodloužení období na roku na Vdovský nebo Vdovecký důchod po úmrtí partnera.

Tady se to zase v minulosti. Víte co to jsou? Takové ty klíčky, tam a zpět.

Tam a zpět to je ta osilace, která mi právě hodně vadí, ale v tomto případě nevadí.

Požovat se, mrací zpět bude li ten zákon přijat situace do doby, kdy to chráněné období bude pět let, nikoli v jeden rok jako do posu.

Ještě je tady omezení kumulace dohoto provedení práce.

To je to, že mu se říká švart systém a ten rozbujal do takové šíře,

že množí i vysoce kvalifikovaní jedinci jsou zaměstnavateli v podstatě nuceni,

aby nevstoupili do žádného zaměstna neckého poměru a trvale pracovali na dohody o provedení práce.

To chce ministerstvo omezit a v tom mu také vlendím nicméně.

Chce to omezit na základě poměrně velkých administrativních nároků,

jednak na zaměstnavatele a jednak na českou správu, takže to by si asi ještě zasloužilo zvážit jak nata.

Tak to máme tedy ty pozitivní momenty, které vy jste o všem uvedl do kontextu s tím, že to jsou podle vás spíše drobnější záležitosti a teď tu máme toho slona v místnosti, které musíme věnovat, co jsou nevýhody, nebo momenty, které považujete za řekněme nedopracované nebo hodny náprav.

No to nedívám z hlediska technického. Já se na tu problematiku dívám z hlediska spravedlnosti.

Poněvadž ten důchodový systém, aby mu lidé věřili a tím pádem, aby věřili svému státu, tak by měl vypadat tak, aby lidé měli podsíd, že se s nimi zachází spravedlivě.

No a tady vzledem k tomu, že do návrhu těch změn mluvili zejména na ekonomové, tak dospěli k návrhu,

že se od roku 2026 bude postupně sprísňovat vzorec výpočtu důchodu na základě toho výpočtového základu,

co to znamená na základě toho, co si lidé za celý život spořili v podobě sociálního pojštění na důchod.

A podle odhadů by od toho roku 2026 do toho roku 2035, to znamená za deset let,

by nově vypočtené důchody byli přibližně o 8% nižší,

než důchody, které by byli i v tom roce 35 vypočítány na základě stávajících pravidel.

Nejsem tomu rád ze dvou důvodů, nebo tří dokonce, za prvé, že tam hlavní motif je ušetřit,

a já se těm ekonomům nedívám, 600 miliard v tom státním rozpočtu, to je tučné sousto,

a oni, když jsou i politiky nuceň, ale i svoji disciplinou nuceň, šetřit, šetřit,

no tak ty výdaje na důchody jsou úžasné lákadlo,

jenom že by neměli na to doplácet budoucí důchodci.

Tohle by si měli uvědomit hodně právětí mladší, proč?

Poněvadž, navíc, nemá to skončit.

I potom roce 2035 je v plánu opět pomalinku ukrajovat s tě koeficientů,

a to nakonec tak, že by ten poměr průměrné výše důchodu k průměrnému výdelku klesel na 35%.

A to bychom se dostali dokonce výrazně před rok 1989.

Těch, kteří o tom hovoří, tak říkají, no ale tím donutíme naše mladší a pracující,

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

aby si více spořili ve třetím pilíři.

A to je přesně to, na co jsem se vás chtěla ptát, i minister Jurečka mluvil o tom, že jako vyvážení má sloužit penzijní při pojištění.

Je to přístup, který se osvědčil, třeba když se podíváte i za hranice.

A hlavně je na toto české prostředí připraveno?

No, tak s tím stínem smutku v hlasem musím říct, že nikoliv.

My jsme v té naší komisi, která skončila pře čestě lety, vypracovali takový tezaurus návrhů, které se nám nepodařilo do toho roku 17 prosadit, a jeden z těch návrhů byl.

Poněleč už tenkrát jsme věděli, že české penzijní fondy nepracují příliš efektivně, a to je řečeno velmi diplomaticky.

Tak jim nastavit konkurenci v podobě veřejně právního, dobrovolného při pojištění, které by měl na starosti stát a které by státu přinášelo poměrně značné prostředky pro velké infrastrukturní projekty, neříkám rovnou pro atomovou elektrárnu.

Ale určitě pro modernizaci železnic a mnoho dalších důležitých veřejných úloh.

A zaručili by těm, kteří by se pojistili, to, co už tady stát jednou měl,

a to jsou dlhopisy, které měli zajištěnu pojistku proti inflaci, proti inflační dlhopisy. To je stejný princip.

To znamená, ty půjčíš něco státu s tím, že budeš vědět,

že on je ten, který ti mnohem lépe, než ty jsou koromé penzijní fundy,

zaručí, že ty tvoje peníze nebudou strácat na hodnotě,

a v okamžiku, kdy je budeš potřebovat, tak tě je stát vyplatí poněvač.

V mezi dobí mohl financovat věci, které se dlouho době vyplatí.

A přinesou nějaký zisk.

A k tomu nedošlo, to je velká chyba, a k tomu by mohlo dojít,

pokud by se našla politická odváha.

Pak je tu další velká otázka, a to je věk odchodu do penze.

Vláda ho chce navázat na věk dožití, a cílem, jak řekl ministru Jurečka, je jedna dvacet a půl roku v důchodu.

Proč se podle vás, pane profesore,

vláda tak zdráhá vysovit konkrétní věkovou hranici,

kdyby ty jednotlivé ročníky měli odcházet do důchodu.

No je to alibistické.

V poníadci jste pamatujete,

že ještě před dvěma měsíci bylo řečeno,

že se důchody budou zvyšovat a pak se vláda polekala.

Tak to vlastně skryje do nějakého vzorečku,

který zase nikomu nepřijde příliš zajímavý.

Ale mě to vadí z dvou důvodů.

První důvod je ten,

že v stávajícím zákoně existuje poměrně dobrá úprava.

Možnosti zvyšovat věk odchodu do důchodu

v okamžiku, kdy demografické charakteristiky tomu budou nasvětšovat.

Tuhletu úpravu právě se podařilo prosadit té mojí komisy

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

a má dvě velké výhody proti tomu, co je navrhováno dnes.

Za prvé, že má brát do úvahy i velkou života prožitého ve zdraví.

To je důležitý moment.

Je otázka, jestli nám ten věk dožití říká něco o tom, jak těch posledních 1,25 roku prožijeme?

Jsme schopni té života nějakým způsobem užívat, nebo jestli kvalita toho života iž není velka?

Přesně tak, to je jedna charakteristika, se které si myslím, že by žádná vláda neměla příliš slevovat.

Poněvač, když se podíváme na vývoj zdravotního stavu, české populace tom bychom ohli věnovat další podkáz, tak ta bohužel se zhoršuje.

Takže tohle je pro mě asi ten nejdůležitější důvod, proč s tímto návrhem nesouhlasím?

A druhý důvod je ten,

že tam je vždycky v tom případě plátné úpraví právní možnost o tom diskutovat, vysvětlovat, prostě vláda dostane nějaký rozbor od ministerstva práce o tom výhledu, demografické situace, která se zase z roku na rok tak moc nemění, ale za těch pět let už tam může docháze k velkým jíraznějším změnám a pak se na základě aktuální situace a dalších podmínek rozhodne.

To je prostě arbitrální a alibistický přístup,

tak se na mě vládáme smí moco zlobyt, že to mení můj šálekče.

Na spořáku vám to dost necinka, kam z penězi, aby byly chráněné před inflací.

Font monetika zhodnotí jakoukoliv částku o 6,5 % a to firmám i domátnostem.

Více na monetika.cz

Pak je to další velká kapitola, to jsou předčasné odchody do důchodu.

Minister Jurečka oglásil, že se i tenhle aspekt bude sprísňovat.

Víme, jak konkrétně, kdo bude moc i do důchodu odejít předčasně?

Je to tak, že kdo bude moc i odejít do důchodu, tak tam se to sprísňuje.

Do konce toho roku to určitě bude až pět let

před rádným dosažením věku odchodu do důchodu má se to skrátit na 3 roky a mají tam být dvě další restrikce.

Jedna restrikce, že ta penalizace předčasného důchodu bude hnet od prvního roku 1,5 % za každých 90 dnů předčasnosti.

Zatímco do posud bylo prvním roce 0,9 % a ve druhém roce 1,2 %

a druhá penalizace a tam je přijde už úplně kuriozní je,

že pokud by to takto platilo, tak budou předčasní důchodci a rádní důchodci,

ale když přijde inflace, tak kompenzace, inflace v podobě valorizace nebude platná pro ty předčasné důchodce.

A další věc, kterou je třeba říci,

že to nejsou jenom lenoši, kteří chodí do předčasného důchodu.

V mnoha případech je to skutečně zdravotní stav,

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

není to na invalidní důchod, ale lidé už se necítí být dostatečně fit na to,
aby pracovali být třeba s na poloviční úvazek
a nebo jim ten poloviční úvazek už hod nevinese tolik peněz jako předčasný důchod.
No, vy jste změňoval, pane profesore,
že ten stávající důchodový systém půvažujete za nespravedlivý.
A vlastně i tu plánovanou reformu,
že nepovažujete za jednoznačně spravedlivou ve vztahu ke všem těm různým skupinám obyvatel
Česká,
kteří se postupně budou dostávat do důchodového věku.
V souvislosti s tím, co jste i změňoval o tom,
že jsi vás právně interpretuje,
že máte pocit, že se hlavně akcentovalo hledisko ekonomické,
aby stát užetřil dá se vyčíslit hodnota sociální soudržnosti,
která samozřejmě vyvstává ve chvíli, kdy se bavíme o systému,
který a priority může být postaven nespravedlivý.
Děkuji za otázku. Já jsem neřekl,
že považují důchodový systém za nespravedlivý.
Já jsem řekl, že považují některé prvky návrhu,
který vláda předkládá za nespravedlivé.
Pár dozaposůl.
Nic se neděje, byc s diskutu.
Pravda je, a já jsem to v té knížce o Českých důchodech napsal,
když vyšla po té, co jsem opustil škamny ministerstva,
že žádný důchodový systém nemůže být úplně spravedlivý.
Tam, kde spíše o to snažit se, aby byl co nejméně nespravedlivý.
A o to, by mělo jít, myslím si všem,
kteří se změnami v důchodovém systému zabývají.
Už jenom proto, že ten důchodový systém
jsme zdědili, jak víme, nemůžeme ho snadno a rychle měnit,
a mění se i podmínky,
mění se i podmínky, ve kterých společnost žije.
Takže neexistuje úplně spravedlivý systém,
možná, že vás překvapí,
že když jsem mluví o záslugovosti versus solidaritě,
tak ten bývalý komunistický důchodový systém
byl záslugovější, než ten současný.
Takže je to otázka politického diskurzu,
který může být dobrý, může být jak štáks
a může být také pokleslý.
A když bychom jenom zůstali u toho vyvažování
snahy o úspory a zachování nějaké rovnováhy
ve veřejných financích, to je jistě legitimní,
ale na druhé straně snahy o to zachovat
v té společnosti nějaký konsenzus.

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

Je to vůbec správný poměr?

To by nemělo být asi na vahách, že?

To je nahravka na smět.

Ponímač, mám tady před sebou podklad, který vypracovalo ministerstvo práce jako úvod k těm diskusím o změnách druhodového systému.

A ten ukazuje, že existuje deficit druhodového systému, který díky té nešťastné valorizaci, která se teď honem napravuje, a to je dobré, mám tím na myslití mimořádné valorizace, které se pak započítávali do regulérního důchodu, a to tá uprava činí a činí to dobré, proto jsem se k ní zatím nevyjadřoval.

Tak už za dva roky,

nebo dokonce příští rok, tam bude deficit 1% HDP

a pak to postupně poklesne do roku 2025

na méně 5% hrubého domácího produktu.

A to je diskurs, který je principiálně špatný,

poněvác a oni to tady nepřiznávají,

ale ve skutečnosti pracují pouze z příspěvky na sociální pojištění.

A žádné zemi, když se rozhledneme kolem sebe,

se důchody neplatí jenom z povinných příspěvku

na důchodové pojištění.

A to, že my, co si jako balík příspěvku

nebo součet všech příspěvku na důchodové pojištění máme,

to je relikv jistého pokusu 30 let starého,

aby sociální pojištění byla nezávislá na státu

a měla svůj důchodový účet.

Takže to je vytírání z raku.

A samozřejmě je třeba říci, ano,

ekonomové mají pravdu,

že do budoucna se ten poměr pracujících a důchodců

bude vůzovká zhoršovat,

bude méně jeden důchodce na jednoho pracujícího,

jak jsem někde taky zahledl mých,

ale bude méně pracujících na jednoho důchodce,

nicméně to je třeba řešit na příjmové straně

státního rozpočtu

a dostáváme se skutečně ke kardinálnímu problému.

Abychom byli schopni do budoucna té vaší generaci

nabídnou slušně fungující stát,

tak potřebujeme paralelně, opatrně,

[Transcript] 5:59 / (Ne)spravedlivé důchody pro všechny?

ale rychle reformovat důchodový systém,
daněvý systém a systém sociálního zabezpečení.
Tyhle tři systémy jsou spolůtěsně zpěty
a bahužel nevidím v tuto chvíli světílko na konci tunelu,
ale je to tak a nakonec takhle pravicová vláda
musela přistoupit k nějakým zvýšením daní
včetně těch majetkových a tak dala tak podobně.

Takže točuš.

Profesor Martin Potuček, odborník na veřejnou politiku
s fakulty sociálních věd univerzity Karlovy.

Moc děkujeme.

Děkuji za pozvání.

A to je zpondělního vydání podcastu 559 Vše.

Děkujeme, že nás posloucháte.

Kdykoliv se za námi vrajte na seznám zprávy
do všech podcastových aplikací i na platformu podcasty.cz.

Děkujeme za vaše typy a komentáře.

Posílat jim můžete na adresu za minuto 6

za vynáč soz.cz.

Najdete nás i na sociálních sítích Instagram a Twitter.

To byla Lenka Kabrhlová.

Těším se zítra.